

Dr hab. Łukasz Popławski Prof. UEK
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Wydział Zarządzania P.Cz.
Sekretariat

Wpł. dn. 14.04.2012

RECENZJA

rozprawy doktorskiej P. mgra Adama Brzeszczaka pt. System gospodarki odpadami komunalnymi w procesie zarządzania gminą”

Promotor: Dr hab. inż. Anna Brzozowska Prof. PCz.

Promotor pomocniczy: dr inż. Damian Dziembek.

Dyscyplina naukowa: Nauki o Zarządzaniu i Jakości

Uwzględniając stronę redakcyjną, praca doktorska liczy 379 stron, z tego 337 tekstu głównego oraz kwestionariusz ankiety, bibliografię (443 publikacji w tym akty prawne: ogólnokrajowe i lokalne oraz inne, 8 pozycji z obszaru netografii), spis 82 tabel, spis 19 wykresów i spis 77 rysunków. Na końcu pracy znajduje się streszczenie w języku angielskim. W pracy wykorzystano bardzo obszerną literaturę polską i szereg publikacji anglojęzycznych, bo odpady występują na całym świecie.

W ocenie strony formalnej rozprawy doktorskiej P. mgra Adama Brzeszczaka stwierdzam, iż poprawność języka, układu pracy, stylu i prawidłowego stosowania odniesień do źródeł oraz bibliografii są właściwe z zastrzeżeniem że praca w mojej opinii jest zbyt obszerna. Doktorant prezentuje prawidłowe opanowanie techniki pisania pracy.

Układ pracy jest prawidłowy i logiczny, praca składa się ze wstępu, 5 rozdziałów, podsumowania oraz bibliografii, a także zawiera kwestionariusz ankiety, spisy: tabel, rysunków, wykresów oraz streszczenie.

Przyjęty zakres pracy uważam za prawidłowy, a analizę podjętego problemu za bardzo cenną, zwłaszcza, że jest to ciągle problem nierozwiązany mimo, że poruszany w literaturze. Odnosząc się do struktury pracy stwierdzam, że jest dobra, przy czym kolejność i logiczne następstwo rozdziałów są prawidłowe. Tytuły poszczególnych rozdziałów właściwie odpowiadają ich treści, a ich objętość jest prawidłowa i są zachowane właściwe proporcje między nimi. Za błąd należy uznać, że praca jest zbyt obszerna - 337 stron tekstu głównego to mimo tego szerokiego pod względem zagadnień problemu badawczego jest stanowczo za dużo.

We wstępie P. mgr Adam Brzeszczak zaprezentował koncepcję rozprawy, a także w sposób jasny i przejrzysty uzasadnił wybór tematu swojej rozprawy doktorskiej, zwracając uwagę na znaczenie problemu w zakresie ekonomicznym, społecznym i ekologicznym a zwłaszcza z punktu zarządzania (s. 4-6). Odniósł się także poprzez krótką charakterystykę do treści poszczególnych rozdziałów (s. 9-11) oraz zaprezentował na s. 9 przedmiot badań. Autor zaprezentował cel główny który brzmi „*opracowanie i weryfikacja modelu systemu gospodarki odpadami komunalnymi, wspierającego proces zarządzania gminą*” oraz cele szczegółowe na s. 7 oraz hipotezę główną o treści „*We wszystkich funkcjach zarządzania gminą konieczne jest uwzględnienie systemu gospodarki odpadami komunalnymi*” i hipotezy szczegółowe na s. 10. Hipotezę główną o treści „*We wszystkich funkcjach zarządzania gminą konieczne jest uwzględnienie systemu gospodarki odpadami komunalnymi*” można było sformułować bardziej precyzyjnie jako hipotezę. Dla mnie istotne są z punktu praktycznego hipotezy H1-H2 i H4, które są bardzo ciekawe i prawidłowe, natomiast hipoteza H3 jest bardzo ważna ze względu ogólnego i poprawnie sformułowana.

Z rozwojem gospodarki rynkowej w Polsce, istotne znaczenie ma przeciwdziałanie i zapobieganie gromadzeniu odpadów w odpowiedni sposób poprzez zarządzanie nie tylko na poziomie lokalnym ale także na innych wyższych, ponieważ jest to problem globalny. Powszechny konsumpcjonizm występujący w krajach rozwiniętych powoduje szereg niewłaściwych zachowań, w tym tworzenie odpadów oraz marnotrawienie żywności, ale także problem kształtowania właściwych modeli zarządzania wspierających działania proekologiczne we wszystkich krajach na świecie.

Ochrona środowiska w zakresie odpadów realizowana jest za pomocą przedsiębiorstw oraz przez jednostki samorządu terytorialnego (JST). Należy podkreślić, że ma to szczególne znaczenie zwłaszcza na terenach przemysłowych, w tym wypadku należy zwrócić uwagę, że województwo śląskie posiada ich wiele. Szczególnie inwestycje w gminach na terenach o dużym stopniu zurbanizowania pobudzają dalszy rozwój społeczno-gospodarczy i przyczyniają się do unowocześnienia gospodarki, zwłaszcza w zakresie rozbudowy potencjału gospodarczego z zakresu infrastruktury inżynierii środowiska. Kontrowersje i konflikty dotyczą zwłaszcza lokalizacji składowisk komunalnych oraz cen dla mieszkańców za odpady. W realizacji zarządzania systemem gospodarki komunalnej szczególnie miejsce powinno zajmować odpowiednie opracowanie takiego modelu aby był on efektywny dla danego typu gminy, co jest ważne z punktu widzenia dociekań w tej pracy. Za uzasadnione uważam, że przedmiotem rozprawy jest problem systemu gospodarki komunalnej w procesie zarządzania gminą. Praca doktorska P. mgra Adama Brzeszczaka skupia się na najważniejszych aspektach

tego problemu, co na tle literatury przedmiotu wyróżnia ją pozytywnie i jest swoistym wkładem Autora do nauki.

Podjęcie przez Autora tematu badawczego dotyczącego tego problemu jest niewątpliwie bardzo ważnym zagadnieniem w aspekcie krajowym i międzynarodowym (w tym przypadku nie rozpatrywanym), a także uważam za niezwykle trafne w świetle aktualnych potrzeb, zwłaszcza w kontekście występujących kontrowersji na poziomie lokalnym zwłaszcza w zakresie cen oczekiwanych przez społeczność lokalną. Obecna dyskusja na ten temat powoduje, że istnieje konieczność przeprowadzenia nowego spojrzenia na dotychczasowe podejście w zakresie zarządzania w gminie w tym obszarze. Osiągane efekty lub dyskusje w moim przekonaniu są niesatysfakcjonujące, dlatego wkład Autora w pogłębienie wiedzy na temat należy uznać za pozytywny, zwłaszcza, że w rozprawie zaprezentowane badania opierają się na szeregu metodach badawczych. W tym miejscu także należy zwrócić uwagę na trafny tytuł rozprawy.

Szczegółowa ocena części merytorycznej zostanie omówiona według kolejnych rozdziałów, przy czym opinia na temat Wstępu pracy jest następująca: zawiera określenie celów oraz hipotez pracy oraz w jasny i sprecyzowany sposób opisuje krótko ważniejsze części. Zaprezentowano podejście kompleksowe i zostało przedstawione w przejrzysty i logiczny sposób, przy czym szerzej powinny być omówione metody i narzędzia badawcze, a także brak mi podstawowych informacji z zakresu wykorzystanych informacji i danych.

Wstęp w spisie treści nie oznaczono numerem.

Natomiast pierwszy rozdział posiada numer 1. Podobna numeracja została zachowana analogicznie w dalszej treści pracy.

Rozdział 1. Problematyka zarządzania publicznego w jednostkach samorządu terytorialnego

W rozdziale pierwszym, na stronach od 13 do 65 Autor zaprezentował w 4 podrozdziałach zagadnienia teoretyczne, zwłaszcza dotyczące zarządzania publicznego w jednostkach samorządu terytorialnego. Co jest ważne w „rozdziale tym, wskazano również na interdyscyplinarność cech samorządów oraz na rolę zarządzania publicznego w funkcjonowaniu gmin”, co napisał Autor na s. 9 z czym należy się zgodzić i świadczy że Doktorant ma świadomość występowania szeregu związków o wieloaspektowym charakterze.

W tej części rozważań zastosowano obszerną krajową bibliografię, w sposób rzeczowy i merytoryczny przedstawiono najważniejsze zagadnienia teoretyczne omawianej problematyki, do których należą: usystematyzowano podstawowe zagadnienia i definicje, występujące w literaturze w zakresie zarządzania publicznego, proces ewolucji koncepcji

zarządzania publicznego w jednostkach samorządu terytorialnego, zadania jednostek samorządu terytorialnego jako elementu zarządzania publicznego oraz przedstawiono schemat struktury zarządzania gminą wraz z jego podsystemami i występującymi między nimi interakcjami. Na uwagę w tej części pracy zasługuje opis głównych kierunków rozwoju zarządzania publicznego: klasyczną administrację publiczną, nowe zarządzanie publiczne oraz współzarządzanie publiczne. Ta część pracy zyskałaby, gdyby Autor ustosunkował się szerzej do przedstawianych kwestii, przy czym należy docenić, że ujął tą problematykę całościowo, co nie jest łatwe.

Rozdział ten oceniam bardzo dobrze, ponieważ jest odpowiednim wprowadzeniem do przedstawionego w dalszej części przedmiotu badań.

Rozdział 2. Rola systemu zagospodarowania odpadów komunalnych w procesie zarządzania gminą

Na stronach 66-118 Autor przedstawia rolę systemu zagospodarowania odpadów komunalnych w procesie zarządzania gminą i jego uwarunkowania wraz z podziałem oraz klasyfikacją odpadów. Dalsze rozważania treści ujęte w tym rozdziale odnoszą się do prezentacji celów i zadań systemu gospodarki odpadami, warunkujących proces zarządzania nim oraz koncertują się również na analizie struktury i przebiegu procesu zarządzania gminą w zakresie gospodarki odpadami. Ten rozdział cechuje duża kompleksowość, co jako recenzent muszę docenić, bo wiele tych elementów nie jest opisywanych w literaturze a wzbudzają w praktyce gospodarczej szereg dyskusji.

Na pozytywną ocenę tej części rozprawy zasługuje także wyodrębnienie przez Autora narzędzi zarządzania oraz narzędzi logistycznych wpływających na funkcjonowanie procesu, oraz autorską definicję systemu gospodarki odpadami w procesie zarządzania gminą (dobrze, że Doktorant przedstawił swoją propozycję).

Rozdział ten opisujący system zagospodarowania odpadów komunalnych w procesie zarządzania gminą w rozpatrywanej problematyce jest bardzo wnikliwy co zasługuje na pozytywną ocenę, ponieważ jest ona bardzo ciekawa i ważna z punktu widzenia pracy, a także stanowi bardzo dobrą podbudowę teoretyczną do dalszych rozważań w rozprawie.

Rozdział 3. Przeгляд modeli systemów gospodarki odpadami stosowanych w procesie zarządzania gminą

W trzecim rozdziale, na stronach od 119 do 167 Autor zaprezentował - poprzez rzetelną i szczegółową analizę - modele systemów gospodarki odpadami w procesie

zarządzania gminą. Rozdział ten składa się z 4 podrozdziałów. Podrozdziały 3.3-3.4 zwłaszcza w zakresie dociekań przedstawionych w rozprawie mają walory poznawcze. Rozdział ten cechuje spójność logiczna i wartość merytoryczna, zwłaszcza z punktu widzenia poznania przez czytelnika podstawowych modeli systemów gospodarki i czynników je kształtujących.

W rozdziale tym - jak i wcześniejszym - brakuje mi odniesienia się do rozwiązań z innych krajów. Rozdział ten oceniam dobrze.

Rozdział 4. Empiryczny wymiar systemu zagospodarowania odpadów w procesie zarządzania w badanych gminach

Za pomocą rozdziału 4 składającego się z 5 podrozdziałów, rozpisanego na stronach 168-247 Autor opisał na przykładzie wybranych 17 JST województwa śląskiego empiryczny wymiar systemu zagospodarowania odpadów w procesie zarządzania w badanych gminach. Na potrzeby tego rozdziału wykorzystano i usystematyzowano dane oraz zaprezentowano metodykę przeprowadzonych badań, zidentyfikowano przedmiot i podmiot badawczy oraz przedstawiono wykorzystane metody.

Z punktu widzenia recenzenta istotne jest czy występuje sprecyzowany opis procesu badawczego, tzn. co i kiedy zostało poddane badaniu, i w tym przypadku należy docenić Doktoranta, że została ta procedura przedstawiona jasno i precyzyjnie na s. 171 (rys. 48) z opisem na dalszych stronach.

W rozdziale tym także m. in. przedstawiono funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami w aspekcie zarządzania i rolę transportu w systemie gospodarki odpadami. Autor wyodrębniło poszczególne rozwiązania z zakresu gospodarki odpadami, przy czym, pozytywnie oceniam analizę działań podjętych w gminach w tym obszarze, to są m.in.: częstotliwość odbioru odpadów, wysokość opłat, a także określenie zależności pomiędzy poszczególnymi wskaźnikami ilości odpadów za pomocą współczynnika korelacji Spearmana. Ważne z punktu widzenia zarządzania było wykonanie przez Doktoranta analizy ilości odpadów, zebranych według frakcji z terenów gmin przez Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne, co niewątpliwie było kluczowe dla możliwości określenia istotnych elementów funkcjonowania systemu gospodarki odpadami w badanych JST.

Uzyskane wyniki są ciekawe zwłaszcza w świetle kontynuacji i założeń dla proponowanego przez Autora własnego modelu, który został przedstawiony w rozdziale następnym. Pytanie wynikające z tej części rozprawy, dlaczego było 17 podmiotów a nie obszar całego województwa, czy nie otrzymalibyśmy szerszego poglądu porównując gminy o tym samym typie?

Rozdział ten oceniam dobrze.

Rozdział 5. Aplikacja modelu systemu gospodarki odpadami w procesie zarządzania gminą

Rozdział ten składa się z 5 podrozdziałów, rozpisanych na stronach 248-330, i dotyczy - jak Autor napisał - krytycznej implementacji istniejącego modelu zarządzania systemem gospodarki odpadami w badanych gminach a także wyodrębnił kluczowe rozwiązania dotyczące gospodarki odpadami i główne funkcje zarządzania. Ponadto, Doktorant zaprezentował autorski model systemu zagospodarowania odpadów w procesie zarządzania gminą.

Rozdział ten prezentuje to, co dla mnie jest ważne, wyniki własnych badań ankietowych, co jest wkładem własnym Autora do nauk społecznych w dyscyplinie. Ten rozdział w sposób istotny dla czytającego i recenzującego jest napisany w sposób przejrzysty wraz z zachowaniem odpowiedniej metodologii badań.

„Badania, dotyczące funkcjonowania systemu gospodarki odpadami w zarządzaniu gminami wykonano z wykorzystaniem wywiadu kwestionariuszowego i objęło weryfikację rozwiązań, wdrażanych przez gminy powiatu częstochowskiego w zakresie zarządzania systemem gospodarki odpadami” – takie podejście zaproponowane przez Autora jest jak najbardziej prawidłowe.

Doktorant także przedstawił zależności między poszczególnymi elementami systemu gospodarki odpadami a czynnikami oddziałującymi na proces zarządzania gminą, i w tym kontekście ważne jest zwrócenie uwagi przez Autora na s. 253 na problem współpracy z podmiotami zewnętrznymi oraz braku kontroli w selektywnej zbiórce odpadów (zasad i regulaminu) w obecnej chwili. W dalszym procesie badawczym, który jest opisany rzetelnie przeprowadzono analizy SWOT (tab. 57) oraz określono najkorzystniejszej strategii dla badanych gmin w aspekcie zarządzania systemem gospodarki odpadami, co jak podkreśla Autor na s. 269 było późniejszą podstawą do zaproponowania własnej koncepcji modelu. Doktorant na tej stronie w ostatnim akapicie jasno określa na czym opierał się przy przedstawieniu „finalnej wersji autorskiego modelu systemu zagospodarowania odpadów w procesie zarządzania gminą”, który został zaprezentowany na rys. 75.

W tym kontekście należy docenić Doktoranta, że w swoich rozważaniach podjął tę próbę - przedstawienia własnego modelu (rys.75). Ta część rozprawy jest bardzo wartościowa również ze względu na własne badania ankietowe Doktoranta zaprezentowane w podrozdziale 5.3 wykonane wśród 15 gmin powiatu częstochowskiego. Uzyskane wyniki są bardzo ciekawe i dobrze opisane przez Autora, przy czym czasem są uzupełnione o komentarz czy wyjaśnienie przez Doktoranta, co jest pozytywne w stosunku do ich braku w początkowych

rozdziałach. Zbadanie zależności występujących było ważnym elementem, co wykonał Autor, gdyż jak sam twierdzi na s. 278 „uzyskane wyniki wskazują, że większość wyszczególnionych czynników ma znaczący wpływ na podejmowane działania z zakresu zarządzania gospodarką odpadami w gminie. W związku z tym, uwzględnianie ich w procesie zarządzania jest niezbędnym elementem, umożliwiającym podejmowanie właściwych decyzji przez osoby zarządzające”. Ważnymi z punktu widzenia rozprawy są ostatnie dwa podrozdziały gdzie zbadano zależności między danymi nominalnymi wykorzystując test Fishera oraz współczynnik V-Cramera, które to badanie zostało przeprowadzone w pakiecie statystycznym R (przyjęty poziom istotności $\alpha = 0.05$). To zbadanie zależności było ważne, a dla mnie bardzo istotne było stwierdzenie przez Autora na s. 314 „Na podstawie rezultatów badania, autor stwierdza, że wsparcie finansowe w zakresie infrastruktury ochrony środowiska i rozwoju systemu gospodarki odpadami jest niewystarczające na pokrycie potrzeb gmin”, z czym trudno dyskutować, ponieważ zapóźnienia w tym obszarze zwłaszcza w zakresie gospodarki odpadami są powszechnie znane. Osobiście brak mi syntetycznego i bardziej szczegółowego podsumowania wyników tej części badań na końcu tego podrozdziału, bo przedstawione zdanie „ Uzyskane wyniki ... (9 wers od „góry” na s. 314) jest zbyt ogólne, natomiast rozumiem, że Autor w ostatnim zdaniu tego podrozdziału w takiej formie chciał dać uzasadnienie do modyfikacji istniejącego modelu systemu gospodarki odpadami.

Ostatni podrozdział oceniam dobrze, ponieważ Autor zweryfikował ww. model przez analizę SWOT/TOWS i zaproponował zweryfikowany autorski model systemu gospodarki odpadami w procesie zarządzania gminą.

Rozdział ten oceniam bardzo dobrze.

Niektóre elementy z ostatnich 3 rozdziałów mają charakter oryginalny i są wkładem Autora do nauki, a w szczególności zawarte w podrozdziałach 5.2-5.5, przy czym Autor w podsumowaniu odnosi się do wkładu do dyscypliny i z zaprezentowaną tam treścią przez Doktoranta należy się generalnie zgodzić.

W kontekście recenzowanej rozprawy nasuwają się pytania do Doktoranta:

- Zawodności rynku w rozpatrywanym obszarze ochrony środowiska – jak ten problem Doktorant proponuje rozwiązać z punktu widzenia zarządzania gminą?
- Jak rozwiązać problem cen na rynku odpadów (odbiór, instalacja, czy inny elementy systemu) a wymóg konkurencyjności rynku i efektywności podmiotów komunalnych (często Sp. z o.o.) przy oczekiwaniu najniższych cen przez mieszkańców?

- Jakie narzędzia w zakresie systemu gospodarki odpadami komunalnymi w procesie zarządzania gminą są w świetle dociekań Doktoranta najbardziej efektywne?

W rozprawie występują oprócz tych wszystkich wcześniej wymienionych pozytywów także niedostatki, zwłaszcza w zakresie braku szerszego opisu rozwiązań i badań zagranicznych dla tej problematyki.

Podsumowanie

Wynikające z badań konkluzje zaprezentowane w podsumowaniu uważam za trafne i prawidłowe, a interpretacja wyników dobrze odzwierciedla przeprowadzone badania oraz wiąże się z tematem rozprawy. W podsumowaniu znalazły się wnioski z badań oraz rekomendacje dla polityki lokalnej. Oceniając zakończenie nasuwają się spostrzeżenia:

- 1) w podsumowaniu pracy odwołano się do hipotez badawczych oraz przytoczono cele i pytania badawcze,
- 2) wnioski dobrze odzwierciedlają przeprowadzone badania oraz uzyskane wyniki, i wiążą się z tematem rozprawy,
- 3) na podstawie syntezy zaprezentowanej w podsumowaniu można zaproponować działania aplikacyjne na rzecz systemu gospodarki odpadami komunalnymi w procesie zarządzania gminą.
- 4) W mojej ocenie kilka wniosków można połączyć ze sobą,
- 5) Odniesiono się do wkładu do dyscypliny co jest ciekawym rozwiązaniem, z którym się wcześniej nie spotkałem.

Wynikające z badań konkluzje zaprezentowane w podsumowaniu uważam za trafne i prawidłowe. Równocześnie, należy podkreślić bardzo dobre opracowanie tej części rozprawy.

Autor posługuje się głównie metodą analityczno-opisową w rozdziałach teoretycznych, umiejętnie łączy narzędzia ilościowe i jakościowe w empirycznych, stosuje również metodę porównawczą.

Złożoność problematyki systemu gospodarki odpadami komunalnymi w procesie zarządzania gminą wymaga podejścia interdyscyplinarnego i rozprawa spełnia ten warunek, przy czym brak jest szerszego ustosunkowania się do kwestii współpracy między zamawiającymi z wykonawcami w zamówieniach publicznych oraz występujących kontrowersji jak realizować to z punktu widzenia oczekiwanych cen przez mieszkańców i roli Prezydenta/Burmistrza/Wójta - jako lidera wybranego przez społeczność - w tym procesie.

Formalna strona pracy zasługuje na bardzo pozytywną ocenę. Cechuje ją przejrzystość oraz bardzo wysoki stopień staranności. Praktycznie nie występują błędy stylistyczne i literówki, przy czym rozprawa posiada drobne błędy w zapisie rozporządzeń czy braku

„kropki” na s. 11 na końcu zdania. Ta liczba błędów na tle innych wcześniej recenzowanych prac jest znikomą wielkością.

Zastosowane metody są właściwym rozwiązaniem w zakresie tej tematyki badawczej, a uzyskane wyniki w zakresie zależności istotne dla przeprowadzonych badań i prezentowanych konkluzji, przy czym w większym stopniu powinien występować własny komentarz Doktoranta do uzyskanych wyników i poruszanych zagadnień w rozprawie.

Ogólna ocena pracy i wnioski końcowe

Recenzowana rozprawa doktorska w dyscyplinie Nauki o Zarządzaniu i Jakości P. mgra Adama Brzeszczaka pt. „System gospodarki odpadami komunalnymi w procesie zarządzania gminą” jest poprawna pod względem metodycznym, merytorycznym i formalnym, a także kompleksową analizę w zakresie zarządzania w ochronie środowiska. Autor wykazał w niej znajomość kwestii teoretycznych, literaturowych, a zwłaszcza pragmatycznych w trakcie badań empirycznych w zakresie rozpatrywanym w rozprawie, a podjęty problem naukowy jest oryginalny, i równocześnie trudny.

Prace cechuje konsekwentność podjętych analiz i dociekań naukowych, realizując przyjęte cele badawcze. Ze względu na to, że rozprawa doktorska posiada dużą wartość aplikacyjną uważam, że należałoby niniejszą pracę zaprezentować szerszemu gronu poprzez opublikowanie jej jako monografii, po uwzględnieniu uwag wynikających z recenzji.

W mojej ocenie recenzowana praca doktorska spełnia wymogi prawne stawiane rozprawom doktorskim, a w szczególności z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku w sprawie trybu i warunków przeprowadzenia czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. 2018 poz.261).

Na podstawie całościowej oceny rozprawy doktorskiej P. mgra Adama Brzeszczaka pt. System gospodarki odpadami komunalnymi w procesie zarządzania gminą stwierdzam, że praca spełnia wymagane kryteria stawiane tym opracowaniom naukowym w zakresie dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości, i wnioskuje o dopuszczenie jej do publicznej obrony na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej.

Kraków, 10 kwietnia 2022 r.

